

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Siklóssy László*

Cím: *Mozi Budán 1790-ben*

Forrás: *Képes Vasárnap (Pesti Hírlap)*

Bsp.

1937. II. 13.

Osztályozás

Tárgy

491.45

Hely

Idő

"1790"

Személy

Helyszám

Székesiővárosi házinomda 1927 — 1695

Mozi Budán 1790-ben

Nem káprázat! Ugy volt, ahogy irtam: Budán igenis volt mozi 1790-ben, amint azt *Keresztesi József* bátyánk egykoru írása szerint rögtön ismertetni fogom. Igenis volt mozgósínház, azaz olyan műintézet, amelyben gépek és képek mozogtak. Természetesen nem Lumière ur találománya szerint mozgott mindez, hanem egyéb régi agyafurt urak machinációjaként, akik közül ebben az esetben *Monsieur Philidor* jeleskedett.

Philidor Bécsből jött le, mert hallotta, hogy micsoda előkelő népcsofódület van a *budai országgyűlésen*. Optikus Theátrumot nyitott, amelyben mindenekelőtt különféle apró műembereket produkált a bámulásig. A szemtanu *Keresztesi* így mondja el mindezeket:

— Egy kis machina faembert tett fel az asztalra. Ennél csepenyűs kalapács volt és amennyit mondtak vagy kockán vetettek, vagy amennyi szemű kártyát vontak, annyiszor ütötte a kezében lévő csöngetyüt. Egy más machina kalmárlegény volt egy boltcskában és amit parancsoltak, kávé, citromot, etc., azt megkereste zörgéssel és kihozta a boltjából.

Ez még nem volt mozi. De az is jött. Az optikus-tükörben volt látható a mozgókép, afféle világhíradó, hogy ne mondjam, kulturfilm-pótlék. Nem volt ez némafilm; igaz, hogy beszélni nem tudott, de dörgött, mennydörgött, csattogott és fujt. Hallgassuk csak *Keresztesi* bátyánkat:

— Az optikai tükörben *Amsterdamot* lehetett látni, úgyhogy azonnal megismertem. Az öbölben és a kikötőben a hajók, annak partján s a hidakon a kocsi, sok emberek jöttek mentek; a városháza s a

templomok kitészettek. *Aschaffenburg*, benne az érsek palotája a *Majna* mellett, a vizen a pompás hajók, a hatyu természeti nagyságában és mindenféle mozgásban láttatott.

— Egy nagy hegy alatt levő város a tenger mellett. A hadakozó nagy gályák jöttek-mentek alatta, a várból a gályákra, ezekről a várba beágyuztak, *szintugy dörgött*. — *Granada* szigeteinek látképe. Itt nyulat lőtt a vadász, a sárkány a réten mászott, a parasztok munkára mentek, a hajók igen messzire láttattak.

— *Cadix* látképe. Hogy mentek a vitorlás hajók, hogy állott a nap es lemenvén, hogyan esteledett be. A *versaillesi* tűzijáték sokféle formában és szakaszokban, melyet a francia királynénak produkáltak.

Ezek után jött a leghatalmasabb kép, amint mondtuk, nem némakép, hanem hangos, sőt sejtethetőleg színes is.

— Legcsudálatosabban előadott a hajótörés — olvassuk. — Hogy esteledett bé, *hogy jöttek fel a terhes fellegek a villámlás és mennydörgés minden irtóztató csattogásaival*. A szél fútt, az eső szakadt, a hajók szaladtak, végre egyet miként ütött meg a mennykő. Felgyulladt, elmerült. A rajta lévő emberek deszkadarabokon usztak, habuczoltak. Mások ezeknek segítségükre szaladtak, a kősziklára vonták, majd ismét visszajétték őket. Utoljára ismét felderült, a tenger habjai megcsendesedtek, a hajók járkáltak . . .

Keresztesi bátyánk meg volt elégedve, ki is jelentette:

— Ez méltó vala a bámuló nézésre és az ilyen spektakulumért nem lehet sajnálni a fizetést.

Mi volt ez, ha nem mozi? És vajjon az illúzió nem volt-e olyan meggyőző, mint manapság a moziban. Csak a technikai megoldás volt más, természetesen sokkal primitívebb, de mindenestre nagy ötletességet és kézügyességet igénylő.

Siklóssy László.

